СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 75. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 1. квітня, 1927. VOL. XXXV. No. 75. Jersey City, N. J., Friday, April 1. 1927 THREE CENTS

ВЕЛИКИЙ ВИБУХ У КОПАЛЬНІ ВУГЛЯ

ТРИСТА МАЙНЕРІВ МАЛО НЕ СТРАТИЛО ЖИТТЯ.

ЕРЕНФЕЛД, ПА., 30. марта. — В копальні ч. 8., належачій до підприємства Пенсилвенія Ковл енд Ковк Ко., случився нині коло полудня страшних вибух підземних газів. Підчас вибуху було тоді в копальні коло три сотки майнерів. Спершу здавалося, що всі вони погинули. На щастє їм вдалося вирватися на поверхню землі.

Вибух був так сильний, що він потряс цілою околицею на кілька миль довкола. Був се найсильніщий вибух, який запаматала ся околиця. В хвилі, як до копальні підійшов ратунковий відділ та став пропихатися через товпу, стоячу коло виходу, з одного бічного виходу вийшов майнер, увесь вкритий вуглевим копотом, а за ним другий, за ним третій. З уст тисячної товпи вирвався окрик радости. Відтак стали виходити майнери й другими виходами. Стали їх числити. Почислили, що вернулися всі, кромі пятьох.

Ратунковий відділ відтак найшов тіла чотирох майнерів, лежачі недалеко від того місця, де почався вибух. Видно, другі майнери, працюючі в других коморах, були закриті від наслідків вибуху, якого вся сила пішла в горішнім напрямі, потрясаючи землі, розбиваючи вікна в оселі.

Погибші називалися: Іван Фреско, Дениел Меккофрі, Вилием Конелі, Джан Шедлок та Т. Г. Вилиемс.

Про причину вибуху кружляють ріжні поголоски. Заряд копальні слідить за причиною, але каже, що тепер її з певностю встановити не можна, бо в копальні тепер богато вуглевого копоту.

ЩЕ ОДИН ВИБУХ У КОПАЛЬНІ ВУГЛЯ.

ГАРИСБУРГ, Илинойс, 30. марта. — В копальні ч. 2. підприємства Селін Кавнті Ковл Корпорейшен случився нині раненько страшний вибух підземного ґазу, наслідком котрого в копальні згинуло 8 робітників. Причиною вибуху мало бути запалення копальняних газів, здається котримсь з майнерів.

Ратункові відділи добули вже всі тіла. Вони спалені до непізнання.

УРЯД РОЗСЛІДЖУЄ ФАЛШІВНИЦТВО ПУБЛИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ.

ВАШИНГТОН, 30. марта. — Агенти федерального уряду попали на слід фахових фалшівників публичних документів, з яких деякі вживано у відомій інтризі проти Мексика, яка мала довести американський уряд до збройної інтервенції проти цього краю.

Агенти кажуть, що фалшівники документів зробили собі просто професію з фалшовання та що вони достарчають для людий, які потребують фалшованих документів, такі документи, які покупця потрібні для їх цілий.

Такі „документи" пробували фалшівники підсунути навіть тим конгресменам, що вели агітацію за інтервенцією Америки в Мексику. Уряд має цілу листу фірм та осіб, які ті „документи" закупили.

АРХИЕПИСКОП ВЕДЕ БУНТ ПРОТИ УРЯДУ.

МЕКСИКО, 30. марта. — Хоча в усіх тих краях, де уряд попирає церковну ґієрархію, римо-католицькі епископи голосять, що всяка влада від Бога, то в Мексику, де уряд дав до пізнання, що великі церковні маєтки треба розділити межи потребуючих землі „пеонів" (рабів), епископи не лишень противляться урядови, але один з них, архиепископ Франц Ороско станув на чолі бунту проти уряду. Має він під собою 7,000 збунтованих війни, які мають оружа, перепачковане їм з Америки.

ТЕЖ ВІДГУК „ПОРЯДКІВ" ПІД ІТАЛІЙСЬКОЮ ДИКТАТУРОЮ.

НЮ ГЕЙВЕН, Кокетикат, 30. марта. — До уряду італійського віцеконзуля в сьому місті, Паскале Дечікко на імя, вдерся нині якийсь італійський іміґрант та по короткій сварці вистрілив до конзуля з рушниці. Сікане олово, яким він стрілив, поцілило конзуля в голову. Його відставлено до шпиталю в небезпечному стані. Поліція шукає за справником, який зараз утік з міста. Поліція каже, що замаху доконав один робітник фабрики фортепянів у Гартфорді.

Тло злочину була завзята суперечка межи двома ґрупами італійської іміграції, з котрих одна є за фашистами, а друга завзято проти них. Конзуль, звичайно, був за фашистами.

ЗЕМЛЕТРУС У НОВІЙ АНҐЛІЇ.

НЮ БРИТЕН, Конетикат, 30. марта. — Нині вечером дався тут чути землетрус. Один лікар у ґенеральнім шпитали малощо не випав з крісла. Стіни в фабриках тряслися, а шиби дзвеніли, але шкоди не було ніякої.

ФОРД В АВТОМОБІЛЕВОМУ ВИПАДКУ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 30. марта. — Фордова родина потверджує чутку, що Генрі Форд був в неділю в прикрім автомобілевім випадку. Якісь люди загнали його автомобіль у фосу, де він тяжко побився. Мав він віднести при тому тяжке потрясення мозку.

Ходять чутки, що випадок був вислідом заговору на його життя. Поліція й приватні детективи, наняті Фордом, слідять за виновниками.

КРАСА КЕПСЬКИМ ПАШПОРТОМ.

НЮ ЙОРК, 29. марта. — На однім французькім кораблі приїхала сюди нині панна Жакелін Шалі, відома у Франції як найкраща французька жінка. Приїхала вона сюди, щоби ґрати в кінематоґрафі. Іміґраційні урядники найшли в її пашпорті якісь хиби та задержали її, доки справа не вияснить ся в її користь. Ґазети посуджують її менаджера, що се він навмисно урядив се задержанє, щоби дати дівчині розголос.

СІРКОВИЙ МОНОПОЛЬ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 29. марта. — Правительство виготовило вже проєкт закона, який віддає всю сірчану індустрію під контролю уряду. Виріб і продажу сірників віддається одначе в руки швецько-американської компанії, яка ґарантує державі дотеперішний дохід, а кромі того готова ділити надвижку до половини з державою. На забезпечення цего контракту складає компанія до державної каси $80,000.000 на протяг 60 літ за 5 і пів процентом. В той спосіб державний скарб дістане готівку на легкі процентові услівя.

ЗЕЛІЗНИЦІ ПЕРЕБИРАЮТЬ ІМІҐРАЦІЮ.

Після угоди між канадійським департаментом іміґрації і зелізницями справа іміґрації до Канади переходить майже в цілости в руки зелізниць. Угода є на три роки, хоч може бути зірвана за повідомленням другої сторони на один рік наперед. Зелізниці дістають свобідну руку у виборі іміґрантів з „рільничої кляси". Трудність у минувшині була та, що департамент і зелізниці нераз не могли погодитися на те, котрий іміґрант є з такої кляси. Департамент резервує собі право не допустити до Канади навіть рільників, коли вони будуть невідповідні через здоровля, або моральний стан.

НОВЕ СЛОВО — СТАРА РІЧ.

Французький посол Оріоль ужив слова, яке може ввійти в словник: „ельґінізм". Так назвав він манію деяких богатих сучасників обдирати цінні памятники старовини з їх прикрас на те, щоби їх перенести на інше місце, для прикраси чужих міст, вулиць чи маєтків. Ця манія сильно поширилась в Америці, де міліонери не мають що зробити із грішми, а хочуть дати доказ, що теж люблять мистецтво. Оріоль домагався від парляменту закону про охорону зразків мистецтва від варварства роздяпування та розпродування музеям і приватним власникам.

ДЛЯ КУРЦІВ.

Проф. медичного факультету в Кембріджі, Роллестон, виголосив відчит про шкідливість нікотини, доказуючи, що курення впливає зле на мізкові функції, звапнює віддиховий провід, а одночасно псує шлунок, творячи ілюзію, що він насичується.

З ЖІНОЧИХ РЕКОРДІВ.

Найбільшим жіночим рекордом була до цього часу: краса. І тим імовірно лишиться на далі. Така глибока думка приходить з нагоди звістки, що Віденеь зустрічав з виїмковим оживленням — немов при приїзді королів — приїзд найбільших красунь 10 ріжних народів, які приїхали туди до конкурсу, проголошеного великою фільмовою фірмою „Фанамет". Хто має талант памятати прізвища фільмових артисток, нехай знає, що кандидатками цієї головокружної карієри є Гільда Бірд — віденка; Маргарета Калюс — аристократка з Риги; Діна Сассіс — грекиня; Марія Маттоїс — мадярка; Анеля Богуцька — полька; Фоснерова — чешка; Стефіца Відерчіц — югославянка... А як називаються ще 3 інші — про це чомусь віденська преса покищо не пише. Варта при цій нагоді згадати, що коли минулого року наш ілюстрований журнал „Світ" розписав конкурс краси — то більшість наших молодих жінок, страшенно „поступових" на словах, завагалась: чи може брати участь у такім конкурсі. А прецінь: чейже і наша одна землячка могла би раз у рік попробувати карієри в світі, завдяки своїй красі, і світ міг би почути, що між українками теж є бодай одна гарна.

СИЛА РЕКЛЯМИ ТА ПРОТЕКЦІЇ.

Хто з вас не чув прізвища Яна Кепури? Це має бути польський наслідник Карузa. Його портрети пишаються на перших сторінках польських ілюстрованих журналів, уся польська преса розтрубіла на чотири сторони світа про феноменальний голос новозаангажованого тенора до віденської опери. Щож довідуємося з берлінського двотижневика „Театр" число з 1. грудня: „Берлінська критика, яка не дає себе обмотати, сказала пану Кепурі ясно та виразно, чим він є справді, а це є зовсім щось инше від того, що йому оповів про нього чорт в особі його аґента". І далі йдуть докази, що Кепура є тільки талановитим новиком, а не оперовою зорею. Але сила рекдями польських слав буває велика. Якою буває сила протекції між ними, про це свідчить свіжий скандал з варшавською нагородою письменства за цей рік, призначеною письменникові Макушиському. Він випередив ногами, а не творами таких кандидатів як Пшибишевський, Сєрошевський, Берент, Струг, Штаф і бодай ще десять инших, більших за нього.

ПОСОЛ ЯКИМІЩАК ПРО ШКОЛИ.

Підчас дебати над буджетом в манітобськім соймі 15-березня забрав слово посол з округа Емерсон, п. Д. Якиміщак і виголосив довгу промову про шкільне питання. Пан Якиміщак звертав увагу на вагу „матерної мови" у вихованню дитини та критикував теперішню шкільну систему в провінції, яка, що причиняється до морального занепаду молодого покоління.

ЛЕНІН В ЦАРСЬКОМУ МУНДУРІ.

„Рабочая газета" подає ось яку історію: На Поділлю в одному містечку професійний Союз не мав портрету Леніна. Та голова союза проворний чоловяга: найшов на стриху портрет царя Аликсандра II. і вирішив зробити з нього Леніна. Закликав місцевого маляра і дав приказ. Здавалося би, тяжко змінити Олександра II. на Леніна, а се тим більше, що цар був представлений в мундурі з ордерами, а перед ним товпа народу, що дякує на вколішках за знесення кріпацтва. Біля царя ґенерали і духовенство. Маляр по вказівкам голови професійного союза перемалював голову царя на голову Леніна і все готово. Таким чином появився перший портрет Леніна в царському мундурі, в товаристві ґенералів і духовних достойників.

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ.

Товариство поетів у Лондоні розписало конкурс на поему в честь Шекспіра. Поема може бути довільної форми, але мусить бути така, щоби чотири перші рядки з неї могли бути вирізблені на стінах нового Шекспірівського театру в Стретфорді. За найкращу поему нагорода — золота медаля. У конкурсі можуть брати участь поети всіх національностей, але це запрошення є чисто ідеальне, коли поема мусить бути написана анґлійською мовою. — Український радянський кіновий союз виставляє фільму на підставі третьої частини повісти Жеромського „На провесні" п. з. „Вітер зі сходу". Перерібку зробили Хоткевич і Панченко. — Народний Комісаріят Освіти затвердив теж сценарій фільми з повісти Франка, „Борислав сміється". — Відомий французький письменник Генрі Барбюс, комуніст, видав нову книжку „Ісус". Є се притчі на найріжнороднішi теми св. Письма, у такім-же стилю. Барбюс протестує в московській „Правді" проти ленінградського видавництва „Сєятель", яке переклало попередну книжку „Повязання" з численними пропусками та змінами, які викривлюють його думки. — „Госиздат" видав XV-ий том творів Троцького з нарисами про господарську відбудову СРСР. — Ілля Еренберг скінчив нову повість „У проточном переулке".

ЛІТАКИ ПОЇХАЛИ НА ПІВНІЧ.

Два величанські моноплани Фокера, „Сіті оф Вінніпеґ" і „Сіті оф Торонто", пустилися 20. березня з Годсон, Онт., на нове поле своєї діяльности, — відділи до Годсонського заливу. Літаки мають перед собою 850 миль дороги, бо місцем їх призначення є Форт Чорчіл, місцевість над Годсонським заливом на північ від Порт Нелсон, який є призначений на термінал годсон-бейської зелізниці. Літаками відїхало на далеку північ 14 урядових інжинірів з пять тонами засобів, між якими є й динаміт.

ДОМАГАЮТЬСЯ БІЛЬШОЇ АКТИВНОСТИ З БОКУ АМЕРИКИ В КИТАЮ

ШАНГАЙ, 30. марта. — Американська кольонія ломить собі голову над тим, яке становище займе вашингтонський уряд в справі охорони американських інтересів в Китаю. Біженці вправді схоронилися по більшій части на американських кораблях або в чужинецькій дільниці в Шангаю, але зате полишали свої маєтки, що вартують сотки міліонів. Вони домагаються відшкодовання за грабежі, яких допустилися на них кантонські жовніри, а американський уряд повинен їх на їх думку в тім попертн. Тимчасом уряд вичофується радше з того конфлікту. Це тільки додає відваги комуністичним агітаторам до дальшого підбурювання населення і армії проти чужинців. 50 воєнних кораблів, що стоять на ріці Янґце, могли би скоро зробити порядок, колиб були більш активні, а що важнійше, колиб згідно поступали. Не було би такої противчужинецької ненависти, колиб в тому не помагали самі чужинці, Анґлії і Американці. Американська большевичка видає навіть одинокий національстичний орган на анґлійській мові, а богато других европейських жінок є на услугах кантонської пропаганди.

Між британських жовнірів кидають большевицькі брошури та відозви, вказуючі на те, що вони жертвують своє життя за нужденну плату для охорони капіталістів і імперіялізму. Спеціяльні відозви видано до тих анґлійських військових частин, що походять з Азії.

ФРАНЦУЗИ ВІДПИРАЮТЬ АТАК КАНТОНЦІВ.

ШАНГАЙ, 30. марта. — Фрнацуська дільниця була заатакована кількома сотнями Китайців, між якими переважали жовніри кантонської армії. Атак той відбито без особлившого труду і жертв. Військова команда американської концесії офірувала Французам військову поміч з 500 жовнірів, та Французи заявили, що вони доволі сильні, щоби себе на разі охоронити.

МЕКСИКО БУДЕ СПЛАЧУВАТИ БРИТІЙСЬКІ ПРЕТЕНСІЇ З ЧАСІВ РЕВОЛЮЦІЇ.

ЛОНДОН, 30. марта. — Між британським урядом і мексиканським прийшло до угоди в справі зворoту відшкодовань за втрати, які понесли анґлійські горожани в Мексико в часах революції від 1910 до 1920 року. Всі претенсії будуть предложені комісії, яка буде складатися з трох членів: з британського, мексиканського і одного невтрального.

ЯПОНСЬКА ПОЛІТИКА В КИТАЮ.

ТОКІО, 30. марта. — Ніякий міністер заграничних справ не тішився за послідні десятки літ такою популярністю, як барон Шайдегара. Його погляд на ситуацію в Хінах знаходить загальне узнання в цілій японській пресі. А Шайдегара є того погляду, що Японія не може кооперувати з Анґлією і Америкою в справах китайської політики, бо її інтерес є иншого рода як американський чи британський. Він заявляє, що Анґлія і Америка збільшують грозу положення в Китаю. Не треба утотожнювати акцію всяких комуністичних агітаторів з китайським населенням. Японія не може витягати ніяких консеквенцій з того, що сталося в Нанкінґ, бо тут кантонський уряд ні при чому, а до того цей уряд виправдав себе сейчас перед японським представником. Японія повинна задержати приязні стосунки з полудневою армією і її урядом. Японія повинна памятати, що вона є азійською державою і повинна солідаризуватися з Китаєм та дбати про те, щоби конфлікт був полагоджений мирною дорогою.

ЧЕНҐ ТСО ЛІН МАЄ НАЙКРАЩУ АРМІЮ — АЛЕ ЩО З ТОГО.

МУКДЕН, Манджурія, 30. марта. — Кажуть, що маршалок Ченґ Тсо Лін, що то зі звичайного дезертира, послугача і бандита став ґовернером Манджурії і правив 25,000,000 людей через 15 літ, має і тепер найліпші ще шанси заволодіти цілим Китаєм. Сам він чваниться, що має найкращу і найсильніщу армію, яка досягає 400,000 жовнірів. Але сам і признає, що на ту армію, і на офіцирів і на ґенералів спуститися тяжко, бо вона може розлетітися при першім вибуху бомби. Сам він нікому не довіряє і приготований на те, що найкращий приятель може його дуже легко зрадити. Тому держить стало при собі особисту охорону з 2,000 жовнірів. Він думає, що й другі не будуть инакше поступати як він сам, себто піддаватися і зраджувати, як це буде вигідно.

КАНТОНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ ЗА СВІТОВОЮ РЕВОЛЮЦІЄЮ.

МОСКВА, 30. марта. — Московська Правда подає інтервю з кантонським командантом Шангаю, ґенералом Пай Чунґ Сі, який відповідав на запити чужинецьких кореспондентів в той спосіб: Цілий світ тепер поділений на імперіялістів і противників імперіялізму. Здобутте Шангаю є ударом проти імперіялізму і дальшим кроком в сторону світової революції. Проти імперіялізму можемо боротися тільки в контакті з масами і в тісній звязи з совітами. Імперіялізм рахує на розлам серед націоналістів, але до того не прийде. Ми хочемо діпняти тісної злуки між селянами, робітниками, купцями і військом.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загранищею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СИЛА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТИХІЇ

Російські американські часописи доносять про нову филю арештів на Радянській Україні, додаючи, що це арештують українських комуністів за їх самостійницькі переконання, за те, що вони хочуть відорвати Радянську Україну від Москви та готові тепер станути по стороні Пілсудского, колиб він пішов походом на Київ, як це було в 1920 р.

Для нас така поведінка Москви є тільки дальшою черговою провокацією. Москва користає з того, що в Европі, а головно в Польщі, пишеться про похід проти совітів і витягає з того такі консеквенції, що усуває на Радянській Україні від впливу всякі елементи, які не хочуть бути сліпим оруддем в руках червоної Москви.

При тім не треба одначе забувати й на ту обставину, що на Україні зростає з кождим днем самостійницький рух, який змагає до визволення Украіни зпід чужинецького визиску. А що цей рух значний, видно вже по тім, що заговорив про него ніхто иньший, а тільки В. Я. Чубар, сам голова українського уряду.

На харківській окружній конференції комуністичної партії (большевиків) на Україні виголосив Чубар довшу бесіду про внутрішне положенне на Україні, а в тій бесіді призначив дуже богато місця націоналістичному, українському самостійницькому рухови, що працює, річ зрозуміла, на Україні в підполю. Ото Чубар подає, що уряд дістав від такої націоналістичної організації, що зве себе „Український Національний Комітет", ультимат, з якого цитує він тільки таке:

„Ми вимагаємо зі всіх посад на Украіні зняти 50 відсотків жидів і москалів та призначити Українців і надалі призначати лише Українців; в складі членів ВУЦВК-ту, як і в наркоматах, повинно проти хоч скілька чоловіка Українців, котрі дійсно боролися за національне визволення; на чолі інституцій повинно бути 50 відсотків непартійних Українців".

Як бачимо, то на Радянській Україні нема вправді формальної опозиції, але за те є фактична. А що вона не слаба, видно з того, що про ню заговорив сам голова уряду. Бож голова держави не займався би анонімним ультиматом, колиб за тим ультиматом не була справжня сила, така, з якою треба рахуватися навіть і голові держави. Ми бачимо далі ще й те, що мимо московського терору національна самостійницька стихія, якої клич: Україна для Українців, росте і міцніє. Саме життя розвязує наше державне питанне, бо Радянська Україна мусить стати самостійною, коли не хоче бути тереном економічного визиску і політичного поневолення з боку Москви.

МОСКВОФІЛИ СТАЮТЬ ЯВНО ПОЛЬСЬКИМИ ЛЬОКАЯМИ

Не так давно у Львові відбувся організаційний зїзд „граждан русской національности". Спиводу того зїзду розписалася богато російська іміґрантська преса, а особливо монархістична. Витає вона дуже ґаряче, що нарешті „русскіє люді" у Польщі з Жидом Каспаровичом на чолі почали організуватися. Горе лише в тому, що „людських та матеріяльних сил за мало". Треба багато працювати, щоби відшукати „русскіх" в Галичині та на Волині чи в Холмщині. Російські ґазети признають, що „на зїзді стрінулися лише чини того політичного штабу, якому треба буде створити свою русску армію". Завдання того зїзду було нарешті зорґанізувати до купи відламки старого москвофільства та найти засоби до відновлення цього прогнившого наскрізь трупа.

Зо всіх писань російської преси видно, що „русскіє" сподіваються, що Польща поможе їм зорґанізувати „русскіх людей" в противагу Українцям та Білорусинам. Тому зїзд той поспішив висловити повну свою льояльність до польської держави та всіма силами відпекується від того, що в „русскіх людей" може бути якийнебудь нахил на Схід.

Особливо ґазета „Возрождение", яка веде перед в боротьбі з українством і взагалі з тими, що хочуть визволитися з цупких обіймів „россійскаво ґосударства", багато присвячує статей львівському „русскому" зїздови. Вона розкриває більше карти тих „русскіх" ніж се роблять другі, а тому там ми читаємо, що льояльне відношення „русского" населення в Польщі до польської держави нічим не може бути зміненим, бо „це відношення випливає з глибокої свідомости необхідности сполучити охорону культурно-національних позицій „русскаво населенія" в Польщі з охороною його від впливу комуністів". А далі вже йде донос на Українців та Білорусинів, які не можуть помиритися з польською державою на своїх власних землях. „Русскіє люде" очевидно не мають в Польщі нічого до страчення, бо вони самі сидять на землях українських чи білоруських, а тому, каже „Возрожденіе", „орієнтації на Схід в тому змислі, в якому вона може істнувати в Українців та Білорусинів у Польщі, для „русскої" національної менщости немає". Звичайно „русскіе люді" в Польщі не мають жадних аспірацій на Схід в змислі прилучення їх до української чи білоруської держави, бо й там вони будуть чужими. Ті модерні москвофіли, що звуть себе „русскіми людьмі", задумують тепер творити свою культурну будівлю „на основі признання тієї польської державности, в яку „русскоє населеніє" Польщі вдвинула історія". А тому „русскоє" населення повинно бути виховане „русскімі" проводарями на основах „поваги до польської конституції та законів". Це мусить робитися „для спільного скріплення соціяльної будівлі польської держави, в межах якої вони живуть".

Наводимо дослівно виписки з московських ґазет, щоби показати всьо їх льокайство та безмежне лаполизунство до Поляків. Москвофіли признають польську державність на всіх непольських земель, аби лиш бороти ненависне їм українство. Вони навіть погодяться на більше захоплення українських земель, аби лише всякими засобами здезорґанізувати та обезсилити прагнення українського народу до створення своєї суверенної соборної держави. Рорщматована на части Україна не моґлаби бути загрозою московському імперіялізмови і тому русоцентристи штучно хотять утворити „русскій національний" рух на українських та білоруських землях під Польщею, щоби тим прислужитися до більшого закріпощення нею загарбаних земель та скріпити її державність. Ясно, що тут проводиться старий московський плян, який і большевики перевели у Ризі в 1920. році: за ціну розділу українських земель між сусідами зберігти собі панування над українським народом.

В своїм цинізмі москвофіли дійшли до того, що заявляють, що „Львів політично є безперечно містом польським", а тому, мовляв, „домагання галицьких Українців не мають виглядів на здійснення". Колиж „русскій" зїзд скликався у Львові, то лише тому, що домагання „русскіх людей" щодо Львова зовсім иншого характеру ніж в Українців. Для „русскіх" Львів не є предметом політичних домагань, а є виключно культурним центром".

А ось ще цікавійша заява: „З фактом переходу під „інородну" державну владу „русскоє" населення Польщі примирилося порівнюючи скоро й легко". Звичайно, для безбатченка, для „бездомного бродяги" скрізь буде „дома", кудиб його лиха доля не занесла. Такими бездомними психольоґічними бурлаками є всі ті, з яких формуються кадри „русскіх людей" на українських землях.

Коли в Польщі нарешті москвофіли розкрили свої карти, то час вже в Америці нашим москвофільським проводарям сказати правду свойому народові. Треба вже нарешті заявити, що вони теж ведуть свою працю для розбиття й ослаблення боротьби нашого народу за визволення своїх земель ду за визволення своїх земель зпід польського панування. Тоді побачуть проводарі, що думають народні маси, які в більшости несвідомо находяться в лавах москвофілів. Коли й самі проводарі не розуміють, яку вони роботу роблять, проповідуючи москвофільство, то хай прочитають те, що пишуть самі Москалі, творці та ідеольоґічні керовники москвофільського руху. А сі пишуть і говорять ясно: „Мусимо згодитися з фактом захоплення Польщею українських та білоруських земель і всіми силами підпирати скріплення польської державности на цих землях".

Отже хай тутешні москвофільські провідники скажуть своїм масам отверто, куди й до чого вони їх ведуть. Тоді побачуть свою силу і вплив на ті маси.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J., for April 1, 1927.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Simon Yadlowsky, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Luka Myshuha, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Simon Yadlowsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. Theo. Hrycey, Pres. & Trustee, 329 So. Fourth St., Philadelphia, Pa.; J. Kashtaniuk, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; B. Levczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

3. That there are no bondholders, no mortgagees and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date shown above is 17.000 per each issue.

SIMON YADLOWSKY, business manager.

Sworn to and subscribed before me this 31st day of March, 1927.

MICHAEL UHORCHAK, Notary Public
(My commission expires July 28, 1929).

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Трупа Русских Казаков города Сан Луіса. — Вашого „некрологу" помістити не можна. Згадка, в якій подається, що в шпиталі помер такий а такий, се ще не некрольоґ. З надісланої Вами вирізки з ґазети не можна теж довідатися, що се за людина та які були умови її загибелі.

Ю. К., Дітройт. — Т. Шевченко ніколи на університеті професором не був.

Семен Ниґрич, Бруклин, Н. Й. — Збірок на поодинокі особи, хочби вони були, як Ви подаєте, політичні вязні, оголошувати не можемо, бо через те ми мали доволі неприємностей. Такі збірки є позбавлені публичної контролі і зібрані гроші пропадають часто в кишенях тих, що збирають. Таких випадків в Америці було дуже богато. Ми не маємо причини не вірити Вам ні тому, що Ви збираєте на політичного вязня. Але такими збірками ми не займаємося. Ми можемо оголосити збірку на політних вязнів, яку висилається до Комітету Допомоги Політичним Вязням. Через такий комітет можете переслати і свою збірку, тоді буде публична контроля, тоді ми можемо оголосити збірку. Так поступаємо зі збірками на інвалідів і з другими.

Витинки з газет надіслали: І. Хороший, Рочестер, Ню Йорк; О. Шараварко, Гейзелтон, Па.

Осип Мельник, Ню Кестл, Па. — Нічого не поможе. Мусите ждати на свою чергу. Чиж не читаєте в редакційних відповідях, щоби люде підождали зі своїми відозвами, бо ми ними засипані?

Збаражчане: — Просимо порозумітися і переслати один спис жертводавців а не надсилати з ріжних місцевостей поодинокі дрібні списи на одну і ту саму ціль. Вишліть спис до центрального комітету, а він хай раз раз оголосить цілий хай раз оголосить цілий виказ.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Жеребецька Любов, від. 144, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться в суботу, дня 2. квітня, о год. 8-ій вечер, в гали Укр. Нар. Дому, 217 Е. 6-та ул. Проситься всіх членів приходити на час. Проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть читані поіменно на мітінґу. Члени, котрі ще не зложили своєї жертви на Спротинець, будуть ласкаві принести на сей мітінґ. Взиваеться членів записувати свої діти до У. Н. Союза, бо се є найліпша організація як для старших так і для дітий. — Василь Фурик, предс.; Дмитро Чайка, фінанс. секретар.

Конан Дойл.

ЗНАК ЧОТИРОХ.

(7)

Третій відділ сходів кінчався довгим коридором, праворуч його стіна була прикрашена великою картиною з індійських вишивок, а ліворуч було троє дверей. Говмз ступав обережно далі, ми йшли слідом за ним, а за нами стелилися здовж коридора наші довгі тіні. Дійшовши до третіх дверей, Говмз застукав, але не дістав ніякої відповіди. Тепер він трібував відчинити двері; але вони були замкнені з середини, і ми могли бачити при світлі ліхтарки, що була засунена довга сильна засува. Говмз зігнувся до дірки від ключа, що не цілком була закрита, але в ту мить станув знов на ноги і тяжко відітхнув.

— Там якийсь чорт у середині, Ватсоне, крикнув він такий схвильований, яким я його не бачив ніколи. Що ви на те скажете?

Я поглянув теж через дірку від ключа і відскочив з переляку. Місячне світло освітлювало невиразним сяйвом кімнату, а в ній — ніби в повітрі, бо все під ним лежало в темряві, висіло з очима зверненими на мене обличча — точнісько обличча нашого товариша Тадія. Та сама висока, лиса голова з вінцем рудого волосся, те саме обличча без крови, тільки що риси його були неповорушні, наче задеревіли з якимсь неприродним викривленням і страшливим усміхом, що серед тої непривітної тишини в кімнаті видавався ще більш відстрашаючим і ще гірш впливав на нерви, ніж найстрашніща машкара. Обличча було так подібне до обличча нашого малого приятеля, що я мимовільно оглянувся за ним, щоб переконатися, що він справді стоїть за нами. Притім я пригадав собі, що він згадував, що вони обидва з братом близнюки.

— Це страшне, сказав я до Говмза. Що будемо робити?

— Ми виважимо двері, гукнув він і вперся цілим своїм тягарем у двері, щоб їх виважити. Двері скрипіли і стогнали, але не подалися. Тепер ми кинулися обидва до дверей; сим разом замок відскочив нагло з лоскотом, і ми опинилися в кімнаті Вартоломія Шольта. Кімната, як здавалося, була приладжена на хемічну лябораторію. Здовж стіни проти дверей був уставлений подвійний ряд пляшок зі скляними затичками, а на столі лежали в неладі реторти, пляшки. По кутах я завважав великі пляшки обплетені соломою, в яких мусіли бути кислоти. Одна з них була, мабуть, розбита, бо з неї вилилася струя темного плину, а в повітрі було чути гострий запах смоли. З боку серед купи дощок і куснів вапна стояла драбина, над нею я побачив у повалі отвір такої величини, що людина могла перелізти. Під драбиною лежав недбало кинений довгий, сильний посторонок.

Біля стола на деревляному фотелі сидів похилений пан дому з примарним, незрозумілим усміхом на обличчі і з головою, схиленою на праве плече. Він був закостенілий і холодний, очевидно, вже від довгого часу мертвий. Виглядав так, наче б не тільки риси його обличча, але й усі члени його тіла були викривлені і викручені найдивачніщим способом. На столі, біля самої руки, лежало дивне оружжа — брунатний, сукуватий ціпок, до якого був причіплений невміло грубим мотузком камінь, як при молоті. Біля нього лежав шматок віддертого паперу, а на ньому написані незуґарно кілька слів. Говмз кинув оком на папір, підніс значучо в гору брови, і подав його мені.

— Що скажете тепер?

При світлі ліхтарки я прочитав з жахом слова: „Знак чотирох".

— На милість Бога, що це все має значити? крикнув я.

— Це значить вбивство, відповів він, згинаючися над мерцем. Ах! Цього ждав я. Погляньте ось тут!

Він показав на предмет, що виглядав ніби довге, темне терня і був застромлений над самим вухом у шкіру.

— Мені здається, що це терня.

— Так, це терня. Можете його виймити, але будьте обережні, бо воно затроєне. Я взяв його поміж великий і вказуючий палець і витягнув його зі шкіри так легко, що не осталось ні сліду. Тільки маленька кровава пляма показувала, де воно було застромлене.

— Це все для мене нерозвязана загадка, признався я, замісць виясшоватися, вона стає чим раз темніща.

— Навпаки, сказав Говмз, вона стає з кождою хвилиною ясніща. Мені недостає ще кілька сполучень, щоб мати повний звязок цілої події.

Ми майже забули за нашого товариша. Він все ще стояв в дверях, як втілення жаху, ламав руки і стогнав. Нараз він почав голосно заводити.

— Пропав скарб! падькався він. Вони вкрали йому скарб! Он там в горі діра, через яку ми його спустили. Я помагав йому при тому! Я був останній, що його бачив. Тут я лишив його вчора вечером, і, сходячи по сходах, я чув ще, як він замикав двері.

— В якій порі це було?

— О десятій годині. А тепер він мертвий. Закличуть поліцію і нарешті впаде ще на мене підозріння, що моя рука тут замішана. Так, певно так буде. Але ви, мої панове, ви певно так не думаєте! Ви ж напевне не будете думати, що це я зробив? Я ж не привів би вас сюди, як би це я зробив? Ой, лишенько! Ой, лишенько! Я здурію ще від того.

Він махав руками в повітрю, тупав ногами, наче б вже збожеволів.

— Ви не потрібуєте нічого боятися, пане Шольто, сказав Говмз, кладучи приязно свою руку на його плече, послухайте моеї ради і їдьте зараз на поліцію та донесіть про цілу подію. Скажіть також, що будете всякими способами помагати властям. Будемо ждати тут вашого повороту.

Малий добродій, напів приголомшений послухав, і ми чули, як він, заточуючись, сходив на потемки по сходах.

VI.

Шерлок Говмз викладає.

— Ну, Ватсоне, сказав Говмз, затираючи руки, маємо тепер пів години часу для себе, мусимо її добре використати. Хоч як я вже сказав, цілий випадок для мене майже цілком ясний, то проте не можемо змилитися надто великою певністю. Хоча тепер ціла справа видається проста, то проте можуть ще бути в ній заплутані подробиці.

— Проста! крикнув я.

— Певно, сказав він, з виразом професора в клініці, що демонструє перед своїми учнями. Сідайте, прошу, там у куті, щоб ваші ноги не наробили тут неладу. А тепер до діла. Наперед: як увійшли — і як вийшли звідси ті люде? Двері від учора не були відімкнені. Як діло з вікном? Він взяв ліхтарню в руки, почав свої досліди і бурмотів собі під носом свої поміченія.

— Вікно з середини замкнене. Оправа цілком солідна. По боках нема ґаків. Відчинім його! Ринви немає близько. На кришу дістатися неможливо. Але той чоловік вліз прецінь через вікно. Попередньої ночі трохи падав дощ. Ось тут слід одної ноги на мокрому пороху на вікні, тут круглий слід, а тут ще один на землі, а там знов біля стола. Погляньте Ватсоне! Тут, справді, пишно переведений доказ.

Я глянув на виразно відбиті, брудні круглі сліди. — Це же не є слід ноги, сказав я.

— Ні, але для нас він має далеко більшу вартість. Це слід деревляної милиці. Тут, на вікні бачите слід чобота, тяжкого чобота з широким металевим закаблуком — а побіч нього слід деревляного пня.

— Добродій з деревляною ногою!

— Цілком слушно. Але крім того був ще хтось при тому — якийсь дуже спритний і діяльний союзник. Чи ви могли б видряпатися тут по стіні, докторе?

Я виглянув крізь відчинене вікно. Цей бік дому був ясно освітлений місяцем. Ми були добрих шістьдесять футів від землі і ніде я не міг найти місця, де можна б було сперти руку або ногу, не було навіть найменьшої щілини в мурі.

— Це цілком неможливо, крикнув я.

— В кождому разі неможливо без помочі. Але уявіть собі, що ви мали б тут на горі приятеля, який спустив би вам цей добрий, товстий мотузок на долину, привязавши його вперед до цього міцного ґака, який тут бачите в мурі. Маючи відповідну силу, ви, думаю, моґли б видряпатися сюди, не зважаючи на деревляну ногу. Очевидно, ви вертаєте назад тим самим шляхом, ваш помічник витягає назад мотузок на гору, відвязує його з середини і відходить геть туди, куди прийшов перше. До речі треба завважити, говорив він далі, пересуваючи мотузок поміж пальцями, наш приятель з деревляною ногою, хоч і добре лазить, але не є моряком з професії. Він не мав твердої шкіри на руках. Через люпу я бачу багато слідів крови, головно, при кінці мотузка. З того я вношу, що він спускався в низ дуже швидко і при тому подер собі сильно руки.

— Це все може бути правда, сказав я, але через те справа не стає зрозуміла. Як мається діло з тим таємничим помічником? Яким способом дістався він у кімнату?

— Так, той помічник, говорив Говмз далі задумано. Його сліди незвичайно цікаві і вони підносять цей випадок понад рівень буденщини. У статистиці злочинів нашої країни цей помічник зачне певно цілком новий розділ — такі випадки знаємо дотепер тільки з Індії і, як не милюся, з Сенеґамбії.

— Але як жеж він сюди дістався? повторив я. Двері ж були замкнені, до вікна він не міг дістатися. Хиба комином?

— Комин надто вузкий. Цю можливість я вже брав під увагу.

— Отже як?

— Мусите раз ужити моєї методи, відповів він, хитаючи головою. Як часто я казав вам, що треба тільки відсунути на бік всі неможливости; те, що тоді лишається, це, не зважаючи на всю неправдоподібність, дійсний стан річі. Знаємо, що цей гість не міг дістатися сюди ані через двері, ані через вікно, ані через комин. Знаємо таксамо, що він не міг був сховатися в кімнаті, бо в ній немає ніякого сховку. Отже звідки він міг тут взятися?

— Через діру в повалі! крикнув я.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВЖЕ І МЕНІ ТЕРПЦЮ НЕ СТАЛО.

Я все читаю дуже докладно всі новини і голоси, що відносяться до церковної боротьби в Америці. І ставлюся до всього холодно і з розвагою. Бо я вже старий іміґрант, не одно вже бачив і чув. Разом з нашим народом тут бідував, разом з ним будував наші церкви і то всьо, що ми по громадах придбали. Тому всьо мені дороге і миле. Тому й так дуже болить мене політика епископа Богачевського, що довів нарід до такого роздору. Бо якже може нарід до него прихильно ставитися. От берім на примір нашу громаду. Як вона може мати серце до епископа і до цілої його консисторії, коли ми прочитали, що вони суспендували о. мітрата д-ра Жука. Таж о. Жука знає ціла наша громада. І ми не дивуємося, що його не відпускають від себе наші браття з Карнеґі, бо ми не були його відпустили навіть тоді, коли б суспендував його не тільки епископ Богачевський, але навіть сам папа римський. Бо деж то може бути справедливість, щоби такого священика суспендувати, що має поваґу і любов у людей, що вірно служить свому народови, що свій обряд шанує.

Тут браття Америка. Хто платить, той мусить мати тут голос. Ми не можемо того всього довше терпіти. Ми не можемо того дозволити, щоби нам виклинали людей, яких громади вислали на Конґрес, бож ті люде терплять невинно. Не по власній волі вони їхали, а пішли за голосом громади.

Ми не можемо терпіти того, щоби нам в так важнім для нашого народу часі завертали голову календарами. Перше сміялися з нас Анґлійці по шапах, коли ми казали, що в нас иний „кризмус". Не хотіли нас навіть з роботи звільнити. А тепер сміються з тих, що на наші свята йдуть до роботи. Кажуть, що вони „ґріді", дуже на цент ласі, коли навіть в своє свято працюють. Чи тепер знова будемо завертати назад і осмішувати себе?

Ні, браття. Не даваймо себе баламутити босам, яких нам насилають Ляхи. Боронім свого дорібку і боронім тих священиків, що держать з народом.

Павло Рифун,
Мекаду, Па.

ОБГОРОДІМ ГРЯДКУ.

З великим трудом обробили ми нашу грядку в Америці і бачимо, як сходить росада, як виринули наші народні запомогові організації, Народні Доми, часописи, Січі, як збудували ми обєднуюче нас всіх організацію Обєднанне, як святкують в нас величнo народні свята, як збирають жертви і т. п. Та забули ми ту грядку обгородити. Ми не надіялися, що між нами знайдуться такі і то ще з боку церкви, які той весь доробок, до якого вони навіть рук не приклали, схочуть знищити. Ми не знали, що Варшава аж так хитра, що залізе навіть в нашу американську грядку і буде виривати ту росаду, що так гарно розцвилася. Ми не знали, що завмерле рутенство щерaз видживе і піде наново виклинати Івана Франка, а на місце його буде насаджувати нам візантийство і чайнаменство.

Та так воно, на жаль, є. І нема иншої ради, як треба грядку загородити і не пустити до неї тих, що риють, що хрунівськими рилами пробують з корінем вирвати те, що засадила наша іміґрація. Одних треба не пустити до грядки, а других, тих що риють, викинути. Нам треба тут тільки таких, що грядку свіжою водою підливають.

В. Дроботій,
В. Істон, Па.

ТРЕБА ЛИШЕНЬ ПОПРАЦЮВАТИ, ТО З ТОГО ЩОСЬ БУДЕ.

Від часу як заповіджено виступ українського силача в Рочестері, в стейті Ню Йорк, від тоді місцеві американські газети не втихали, а все через які два тижні писали про його силу, славну борецьку минувшину. Найбільше сею справою цікавилася найбільше почитна місцева газета „Де Демократ-Кроникел".

Та в сій, як і других газетах, часто попадали замітки, що Гаркавенко російський силач. Писали про це й писали, аж наших людий лють брала. Українська пшениця його годувала, а тут він Москалям, нашим нашим ворогам, славу заробляє. Наші люди були обурені до краю.

Дехто винував самого Гаркавенка, та я знав, що Гаркавенко мабуть не боротися, а не з газетярами розмовляти. Подумавши таке, я признав своїм обовязком зайти до редакції газети „Демократ-Кроникел" та представити їй, хто такий по національности Гаркавенко. Зайшов я дня 23. марта. Спитав я за редактором, п. Росом. Повели мене до його заступника. Почали ми розмову про Гаркавенка. Став я йому оповідати, що він не „Литл Рошен", що такого народа зовсім нема, що се назва видумана царами, для нашого змосковщення, і так далі.

Видно було по лиці редактора, що йому не зовсім було приємно дізнатися про свою похибку. Видно було, що привик чоловік до московщини і мало не плаче за нею. Я йому про Україну, а він мені все про Росію та про Росію.

Бачив я, що зі сим чоловіком не договорюся, то заходжу я ще раз у редакцію, — було се дня 24. марта, — і вже сим разом шукаю таки самого редактора, п. Роса. Найшов. Стали говорити. Став я оповідати йому про поневолення нашого народа, про теперішне відродження і так далі. І ось на другий день, бачу, в гaзеті видніється, що Гаркавенко не Москаль а Українець. За нею й другі місцеві газети собі стали звати Гаркавенка Українцем.

Се мені дало добру науку. Коли діється нам яка кривда, то не пора нам плакати, нарікати, на другого пальцем показувати, а пора тоді взяти на себе обовязок та робити. Робити, робити й робити, а з роботи все таки щось буде. Як будемо робити, то не забуде чужина за наш нарід, не будуть наші люди чужим народам славу робити.

Іван Хороший.

РОЗВІЙ ПОГЛЯДІВ НА ЛИХВУ

(Стаття американського вченого Андрю Диксона Гвайта — в перекладі Івана Петрушевича, з додатком Івана Франка).

(4)

Та коли зворот протестантської церкви з давних поглядів на бранне провізії був від тепер легкий, труднійше було завернути католицькій церкві. Неомильні папи і собори, зі святими, отцями і докторами так безнастанно вчили, що бранне провізії взагалі противне св. Письму, що докладнійша, хоч як нещаслива інтерпретація св. Письма дотично провізії не переводилася в католицьких краях. Коли в сімнацятому віці пробовано у Франції доказати, що „лихва означає „несправедливу провізію", теольоґічний Виділ Сорбони заявив, що лихвою есть бранне взагалі якого будь проценту, хоч би й найнизшого; на доказ покликавося на вісімнацяту главу Езекіїля.

Пробовано иншим способом зробити полекшу промислови і торговлі і проголошено, що „лихвою есть бранне провізії висшої, як дозволене законом". Осуджено також се разом з заявою, що „лихвою есть провізія від позички а не від певного часу".

Все-ж таки представителі здорового розуму домагалися свого права і між ними в сімнацятім віці у Франції був Рішард Сімон. Спробував він вияснити вислови св. Письма про значення на процент у працьовитім трактаті, одначе Боссіє (Bossuet) вдарив безпробочно на нього. Боссіє, так само як перемішав св. Письмо з астрономією і вдарив був на теорію Коперника, так і тепер перемішав св. Письмо з політичною економією і осудив зичення гроша на процент. Він звернув увагу на факт, що св. Письмо, церковні собори від самого початку, папи, отці, всі розуміли під забороною „лихви" заборону взагалі якого будь зичення на процент; і на його думку ся інтерпретація єдино правдива. Сімона упокорено, а його книжку засуджено.

Інтерпретація Боссіє була аж надто оправдана. Ніде було правди діти, що заборону одного з найпростійших і найхосеннійших принціпів політичного і економічного знання затвердили не тільки отці, але також двацять вісім церковних соборів, між ними шість вселенських, і сімнацять пап, не згадуючи вже безчисленних докторів теольоґії і канонічного права. І всі вірні сини церкви у французькій державі повірили, що ся церковна заборона походить від Бога. Такі монархи, як Карло Лисий у девятім віці і св. Людвік у тринацятім закорінили сю ідею так глибоко в цивільний закон, що здавалося неможливим виваяти її звідси.

Як можна було надіятись, Італія належала до тих країв, у яких богословські погляди на зичення на процент як на лихву знайшли найбільше поборників і прихильників. Із великого числа італійських каноністів, що держалися сеї теорії, варто особливо згадати двох, що стали в яркій суперечности до практичного становища італійських купців.

В шіснацятім віці велику славу між каноністами придбав собі вчений Бенедиктинець Вілґут. В 1589 р. видав він у Венеції свій великий твір про лихву, в якім з великим знанием і сильно обстоює при найскрайніших богословських вислідках давньої науки. Означує лихву як бранне чого будь понад первісну позичку і називає її смертельним гріхом; домагаєся, аби відмовити лихварям християнського похорону, недопустити їх до сповіди, причастя, розрішення і університетів; заявляє, що священиків, які приймали би приноси від лихварів, треба відлучити від служби божої, поки не простить їм епископ.

Коло половини сімнацятого віку видав Онорато Леотарді в Венеції ще один важний твір під тим самим заголовком. У нього не лиш нема ані сліду вирозумілости, але він показуєся навіть ще скрайнійшим від Вілґута і залюбки наводить дальші вислови, що хто зичить гроші, той не лиш дерун, але й убийник.

На скільки нам було можливим довідатися, ні в однім ні в другім віці ніхто не спротивився сій теорії як такій; иньша річ була практика. Італійські провінціоси не відповідали на теольоґічні арґументи; вони попросту обходили їх без огляду на теольоґію. Позаводжено великі банки, особливо в Венеції від конець дванацятого віку і в Барчельоні й Ґенуї з початком пятнацятого. Ніде не велося торговлі більше на перекір усяким теольоґічним теоріям, як спиняють торговлю, як власне в тім великім місті, де вийшли оба згадані великі трактати. З гріхом лихви, рівно як з гріхом купецьких зносин із Магометанами розправлялися мабуть венецькі купці на смертній постели. Найкраще виходили на сім величаві церкви і релігійні прикраси сего міста.

В сімнацятому віці найсвітліщі мислителі римської церкви змірковували, що її теольоґію треба погодити з політичною економією; почалися довгі і чудні заходи погодити погляди, що дозволювали лихву, з довгим рядом папських декретів і церковних соборів, що заборонювали її.

В Еспанії верховодив великий Єзуїт казуїст Ескобар і допровадив до таких тонкостий, як мало хто инший. Та його заходи не знайшли такого признання, на яке може заслужили. Паскаль, обурений їх неморальним впливом, ударив на них без милосердя в своїх „Листах із провінції" покликаючись ось на такі речення: „Лихвою було би вимагати провізію від того, кому хтось зичить, як чогось належного самим собою; одначе приймити його як довг вдячности, се не лихва". Отсей і чимало подібних уступів підняв обурений Паскаль з питомим собі майстерством на глум і різко осудив їх.

Про те навіть ґеній Паскаля не вспів зробити кінця тим заходам. У вісімнацятому віці відновив їх теольоґ далеко більший від Ескобара, — Альфонс Ліґуорі, якого пізнійше зроблено святим і оголошено церковним доктором.

Ліґуорі накинувся спершу на лихву і осудив її, та незабаром придумав богато хитрих способів, як збутися гріху за неї. Він зладив широке і основне представлення теорії про „духову лихву" і дійшов до висновка, що коли довжник платить провізію з власної волі, вірителеви годиться приняти її. У відповідь на питанне, чи годиться вірителеви приймати те, що довжник заплатить не з вдячности, але зі страху, щоб не відмовлено йому позички на будуче, каже Ліґуорі: „Аби се було лихвою, треба-б, аби таку провізію плачено на підставі контракту або яко належитість; сама провізія, як ціль позички, від такої заплати задля страху не залежить". Далі каже нам Ліґуорі, що „вимагання певної премії за небезпеку і стягнення истини не становить лихви". Давні викрути про „damnum emergens" і „lucrum cessans" віджевають в повній основі. Замітне крутійство знати у відповіди на питанне, чи грішить той, хто достарчує грошій иньшому, хоч знає, що він бажає ужити їх на лихву. Покликуючися на чимало авторів, що потверджують сей погляд, каже Ліґуорі: „Всеж таки, без огляду на отсі думки, видаєся мені, що хто так зичить гроші, той не обовязаний до звороту, бо його вчинок не шкодить довжникови, а радше приносить йому користь". І над сими мудрощами розводиться той святий широко.

(Дальше буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕМЕЙКА І ВУДГЕЙВЕН, Н. Й.

На допомогу політичним вязням і сиротам.

За порозумінням двох організацій, а саме Бр. св. Юрія з Джемейки і тов. Вільна Україна з Вудгейвен, виставлено спільними силами сценічний образ Вефлеємський Вертеп. При тій спосібности відбулась товариська забава (баль) з покликом, — що весь дохід призначений на старокраєву ціль т. е. на політичних вязнів, і на оставші сироти по поляглих борцях за волю.

І показалось, що та ціль лежала кождому на серцю, бо галя хоч не велика була виповнена по береги; много прибуло не тому, щоб погуляти, а лиш тому, щоб причинитись своєю лептою до поліпшення долі наших братів під чужою кормигою і обтерти слези оставшим сиротам.

Може не один слідить по часописи за звітом і нетерпеливиться, отже прошу о вибачення, бо я думаю, що кождий розуміє, що коректовання рахунків з двох громад є о много труднійше, чим одної.

Отож днесь в імени повисше згаданих товариств складаю щиро-сердечну подяку всім громадянам за так численну участь. Честь вам за се, що не забуваєте за поневолених своїх братів, за рідний край, за ту землицю, котру наші борці, герої зілляли кровю, засіяли кістьми і могилами, а днесь кляті вороги допчуть її брудними ногами. Честь вам за се, що зберігаєте в собі прадідний козачий дух, котрий віками бореться за волю, та дай Боже, щоб ви оставили той дух в спадщині і молодим поколінням.

Щодо звіту то думаю, що не конечно треба подавати доходи і розходи, бо кождий знає, що сей вечерок коштував дорого, однак помимо того, чистого зиску остало $124.40, котрі вислано чеком до Обеднання для висилки до краю.

Матвій Костишин.

СТ. ЛУІС, МО.

Коляда на Рідну Школу.

Сего року з нашої громади ходили рівнож з колядою на Рідну Школу. Тяжко приходилося зібрати колядників, бо ходили чотирма групами колядувати на церкву — то кождий відказувався тим, що забогато колядників.

Та не було би жадних перепон, наколиб наші громадяне розуміли, що тут ходить о таку гарну ціль як Рідна Школа. Але помимо сего зібралося декілька громадян і перейшли з колядою на Рідну Школу, на яку то ціль зложили слідуючі: І. Добромільський 3 дол.; по 2 дол.: В. Щупляк, М. Кульчицький, Й. Хлопик; по 1.50 дол.: Г. Криса; по 1 дол.: Н. Чайковський, Г. Салабай, І. Паращак, В. Ґолдак, О. Кузів, П. Козак, І. Жигала, І. Лемко, Й. Стефанів, Ф. Колодій, М. Смола, І. Якимів, М. Єзуско, В. Паращак, С. Левицький, Д. Ялечко, В. Андрус, А. Помірко, М. Бартіш, В. Тустановський, С. Стецик, Н. Борусевич, І. Тиндик, Е. Чайковська, П. Ярема, Т. Шипить, М. Дмитришин, І. Матолич, Т. Чорик, Войтко Зелінський, М. Коваль, А. Ґромоцька, Ю. Василюка, С. Гармич, М. Паращак; по 50 цнт.: М. Швець, І. Пилипчук, М. Сопко, І. Онуфрей, М. Михальчук, В. Кавич, Т. Владика, Й. Білобрам, Н. Стадник, В. Федина, Е. Федина, І. Любин, С. Репчак, Т. Квасна, І. Хрунь; по 25 цнт.: П. Павлусь, М. Тиндик, А. Хомяк,ще 2 дол. жертвувала К. Рапко.

Гроші вислано через Обеднанне на Рідну Школу в сумі $55.75.

І. Чайковський.

АЛЕНТАВН, ПА.

З хрестин на інвалідів.

На поміч інвалідам в старому краю зібрано на хрестинах в Н. Саврука дня 16. с. м., а зложили як слідує: по 1 дол.: І. Процак, Т. Саврук, С. Мельничук, Т. Лось, В. Маркович, Іл. Завидюк; В. Гайдай 75 цнт. Разом $6.75.

Іван Процак.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

З нагоди коляди зібрано на Рідну Школу $13, які відослано до Обеднання.

Жертвували по $2.00: Іван Ваверчак, Мих. Вітів, Григ. Клим; по 75 ц.: Данило Стецик; по 50 ц.: Мих. Чумер, Пилип Щуцький, Мих. Ґелета, Попаца, Ів. Ґелета, Ів. Когут; по 25 ц.: Матвій Барилецький, Гр. Запотічний, Гр. Дячишин, Теодор Іванило, Йосиф Кацюба, Іван Стечак, Антін Федейко, Григ. Ґелета, Іван Цимбалістий, Григ. Шевчук, Іван Білінський, Дмитро Макар.

М. Чумер.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

$300 на Рідний Край.

Українське Товариство Січ, від. 282 У. Н. Союза переслало до Обеднання $300 на допомогу Рідному Краєви.

Та сума говорить найкраще сама за себе, як наше товариство і як наші чесні громадяне та члени дбають про своїх братів в поневоленім рідним краю.

На ту суму складаються такі збірки: дохід з балю, який уладило товариство, народний податок і коляда.

$300 розділено в той спосіб: по $100 для інвалідів і політичних вязнів; $80 призначено для Рідної Школи; а по $10 на памятник Франка і на „Просвіту" у Львові.

На коляду зложено $32.15.

Зложили слідуючі: по $2.00: А. Гучко, о. Е. Сидоряк, Русько-Український Клюб; по $1.00: Г. Федорук, О. Кирик, Г. Бедзіш, І. Лєсюк, М. Малімон, Д. Матвійчук, В. Сеньків, Д. Кіт, М. Клюсик, Г. Маринюк, П. Тиктор, О. Шкляренько, Ф. Дячук, С. Вскарук, Ів. Мельник, Т. Герчак, С. Косьтюк, В. Каній, О. Шмокалюк, Д. Мацко, М. Дембіцький, В. Гарматюк, Г. Туркевич; по 50 ц.: П. Парибус, К. Рибак, Н. Гальчин, Я. Гайдук, Н. Хрін; І. Опар 40 ц.; І. Панькович 25 ц.

Іван Лесюк, секр.

ВІДОЗВА!

Видавництво „Нова українська школа у Львові" потребує для виконання ілюстрацій до читанок ріжнородних знимок з Америки, а саме: Фотографій українських церков, шкіл, народніх домів, фарм, картин, які би представляли фармерів і робітників при ріжних заняттях і в ріжних порах року, карток з видами американських міст і краєвидів.

Видавництво просить сею дорогою Земляків, які моглиби допомогти зібрати такий матеріял, надсилати його під адресою: **SVOBODA, 83 GRAND STREET, JERSEY CITY** з заміткою **для Видавництва М. Матвійчука,** подаючи при кождій фотографії місцевість, провінцію, а також блище означенне краєвиду, за що з гори складаємо щиру подяку. 72—

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Жертви переслані на край до Обеднання в місяцю лютім 1927 р.

22\. **Едвардсвіл, Па.** д. Пилип Мороз переслав збірку на Інвалідів 9.00

23\. **Плейнсборо, Н. Дж.** д. Дмитро Лацік переслав вкладки на Просвіту 9.00
Зложили: Матвій Сеник $3; по $2: Стефан Костів, Мих. Кручковський і Дмитро Лацік.

24\. **Пітсфілд, Масс.** д. Евдокія Стефанюк переслала збірку на Рідну Школу, котру заколядували малі школярики 20.20

25\. **Лорейн, О.** д. Іван Чимирід переслав збірку на Рідну Школу 7.88
Збірку сю заколядували діти з відділу 34, Бр. св. Ів. Хрестителя.

26\. **Пеорія, Ілл.** д. Василь Бігун переслав збірку на податок за 6 місяців. Зложили по $1.50: В. Бігун, Л. Паячковський, П. Паячковська, А. Кум і Р. Онищук 7.50

27\. **Палмертон, Па.** д. Д. Коцюбинський переслав вкладки на Просвіту від членів, котрих він зорганізував. Зложили по $2: Ст. Дмитрик, Михайло Стелмак, Стефан Балко, Ігнатій Климишин, Базилі Саган, Михайло Маршів, Михайло Куба, Впреп. о. Ф. Бонне, Базилі Іваціїв, і старі члени зложили: Яцко Грабар і Дмитро Коцюбинський; разом 22.00

28\. **Мінеаполіс Мінн.** д. Теодор Мамчук переслав збірки на Рідну Школу $10.10 зложили по $1: Теодор Мамчук, Ів. Гимігоновський, Йосиф Ґреськів, Онуфрій Шабатура, Дмитро Колтик, Теодор Марків, Василь Сопотюк, Василь Рефцьо, Петро Бонс; по 50 ц.: Ів. Дзаман, Іван Процай і П. Федорців 25 ц. На Інвалідів $6 зложили: Анастазія Проскурняк, О. Шабатура, Лука Харчишин, Іван Олійник і Никола Запоромап по $1; Петро Угринчук і К. Сокіл по 50 ц.; разом 16.10

29\. **Честер, Па.** д. Іван Чопик переслав збірку на Рідну Школу 28.50
Зложили: Тов. ім. Шевченка, від. 156 У. Н. С. $15, а по $1: Александер Коваль, Семен Чобон, Іван Борсук, Михайло Юдиняк, Микола Іщук, Григорій Довід, Василь Кромничний, Петро Саїдло, Іван Чопик; по 50 ц.: Микола Когуль, Яцко Топшк, Микола Муляр, Василь Новок, Петро Купчок, Павло Закорчемний, Михайло Парасюк, Артимко Яцко і Стефан Ткач.

30\. **Ню Йорк, Н. Й.** Чорноморська Січ переслала збірку з панахиди підчас Свята 1. листопада на Інвалідів 35.00

31\. **Перт Амбой, Н. Дж.** З панахиди по еп. Ортинськім в укр. кат. церкві Успенія на Рідну Школу $35, від д. Павла Гаврилів $10, від д. Йосифа Білоган $5; разом 50.00

32\. **Картерет, Н. Дж.** Збірка на Рідну Школу від церкви св. Димитрія 10.00

33\. **Ню Йорк, Н. Й.** Січ ім. Б. Хмельницького переслала збірки на Рідну Школу $84.30, на Фонд Революційний $25 і на Інвалідів $52; разом 161.30

34\. **Бейон, Н. Дж.** д. Іван Довган переслав збірку на Тов. Просвіту як різдвяний дар 54.95

35\. **Дітройт, Міш.** д. Петро Кізіль переслав збірку на Рідну Школу 56.00
Зложили: Андрій Демко $3; по $2: Петро Бриль, Анна Дячун, Ст. Підпригора, Ант. Федорчук, Марія Шеремета, о. Лев Сембратович; по $1: Василь Бартош, Ів. Кокоруза, Вас. Шеремета, Петро Кізель, Павло Загородний, Андрій Дяк, Ю. Сенишин, М. Коваль, Ів. Кузь, Мих. Федитник, Вас. Бродяк, Блашко Трибілюч, Олекса Камінський, І. Андрусевич, А. Білик, Мих. Запомічний, І. Вантух, Іван Михалюк, Іван Коцілак, Ів. Форись, А. Ґрошко, Микита Буртник, Ст. Піріжок, І. Ґрошко, Ю. Лялько, Вас. Билінський, Мих. Горбовий, Петро Верещук, Іван Колодій, Семко Любинський, Ілія Процайло, Ілія Ґрошко, Вас. Братусь, Мих. Бей, Ст. Самотіс, А. Дідик, Василь Непюк, Гр. Корчило, Ст. Ґелик; по 75 ц.: Йосиф Сваніш, Ів. Братусь, Франя Поцівак, Теодор Медвідь, Ів. Каралаш, Ів. Косаван, Гр. Вихор; по 25 ц.: Мих. Лиско; по 10 ц. шкільні діти: Мих. Ґрошко, Вас. Ґрошко і Лев Іваниш.

36\. **Толідо, О.** д. Йосиф Рощіпка переслав збірку на Рідну Школу. Зложили по $1: Й. Рощіпка, Г. Миськів, Д. Медецький, Н. Скотинський, А. Унисько, Б. Унисько, М. Чорний, О. Петришин, Н. Петришин, С. Гавриляк і М. Вітушинський 50 ц.; разом 10.50

37\. **Шікаго, Ілл.** д. Семен Кочій переслав збірку на Рідну Школу 240.00
Колядували: Ст. Мусійчук, М. Майорчак, Т. Подола, І. Чорномаз, Н. Подвайцятник, Д. Михайло Швець зібрав перед колядою $31. Жертвували: М. Яворський $10, М. Швець $5; по $2:Т. Квоцінський, Ф. Лобаза, В. Соберай, І. Соберай, П. Гавришків, Ст. Цісьляк, Ф. Броковський; по $1: М. Белебай і С. Кмецік. По $10: Михайло Солтис, Я. Дебіцький і Т. Рейовський; по $5: М. Трецко, М. Швець, В. Данильчук, Й. Яворський, М. Яворський, Т. Подола, Й. Паславський, М. Хомка, А. Кучер, Б. Пелехович, М. Белебай, І. Марущак, Н. Подвайцятник, М. Майорчак, Й. Сенот, І. Багрій; по $3: о. Ф. Тарнавський, М. Клим, М. Тягнибік, Мотлюк і Риза, Й. Козак; по $2: І. Дмитрів, П. Бас, Н. Сабор, В. Музика, І. Ящишин, О. Процюк, Гр. Баран, Н. Тимуш, Марія Тронд, Н. Гах, І. Ґарбо, М. Чуба, А. Івахнюк, С. Галаса, М. Петрів, М. Фтомин; по $1: М. Стахняк, Марія Рудак, Софія Мусійчук, М. Іванців, Гр. Сенів, Т. Шпікула, Р. Бригадієр, А. Карплюк, С. Тицький, А. Градовський, Ст. Мусійчук, І. Савків, Марія Засадна, С. Бонаківський, Р. Бойко, І. Чорномаз, Й. Канюк, С. Колій, Д. Кузьма, Я. Квачан; Й. Солашкевич $2.50; по 25 ц.: Горийко і Н. Бойко; С. Кульпак $15; Укр. Ам. Горож. Клюб $14.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".